

православных церквей и Запорожского округа. Имея надобность посетить по церковным делам с. Гуляйполе и прослужить там с 26-го числа сентября (вечером) по 30-е утром, прошу ГПУ Запорожья дать мне на это соответствующее разрешение.

Епископ Порфирий Гулевич

ДАЗО. Ф.Р-316. Оп.3. Спр.171. Арк.121.

Оригінал. Рукопис

SUMMARY

The registration documents of religious communities of the Southern region of Ukraine by 1920s–1930s are analysed as mass sources, which allow to investigate a wide spectrum of historical problems on the level of government-church and inside-church relations. The criteria and methods of analysis of various kinds of the documents are determined.

К.С. Лях

СПРОБА ДІАЛОГУ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ З НІМЕЦЬКИМИ КОЛОНІСТАМИ: КІЛЬКА ОРИГІНАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ З ФОНДІВ ДАЗО

За даними суцільного перепису населення 1926 р., в Україні проживало 393,9 тис. так званих німців-колоністів, з яких 359,6 тис. чол. мешкало в сільській місцевості і 34,2 тис. – у містах. Вони становили 1,4% населення України, але зосереджувалися переважно в її південному регіоні. Так, у Катеринославській губернії вони становили 2,8% населення, Одеській – 3,6%. На початку 20-х років ХХ ст. в Україні існувало 857 німецьких колоній. Найбільше їх було в Одеській губернії – 240, Катеринославській – 189, Донецькій – 145, Волинській – 144 [4, с.8]. Населення Запорізького округу в середині 20-х років становило 471 127 чол., з яких українці складали 81,32%; німці та меноніти – 5,45%, євреї – 3,3%, російськомовні – 10,7% та представники інших національностей – 0,13% [8, арк.3].

В окремих районах німецькомовне населення становило від 63 до 90% населення, зокрема, у Молочанському районі Маріупольського округу – 63%, Люксембурзькому районі цього ж округу – 81%, Високопольському районі Херсонського округу – 66%, Пришибському районі Мелітопольського округу – 79%, у Фрідріх-Енгельсівському районі Одеського округу – 95%, Карло-Лібкнехтівському районі Миколаївського округу – 90% [4, с.8].

Лютнева революція 1917 р. пробудила в німецьких колоністах надії на поліпшення їх становища. Передусім, вони чекали скасування так званих “ліквідаційних законів” 1915–1916 рр., згідно з якими передбачалося істотно зменшити розміри землеволодіння російських підданих австрійського, угорського та німецького походження, особливо в зоні 150 кілометрів вздовж західного кордону і 100 кілометрів уздовж узбережжя Балтійського, Чорного, Азовського та Каспійського морів. Німецькомовні громади сподівалися також, що німецька мова буде знову введена як мова їх діловодства, навчання та богослужіння. Саме цим, а також відсутністю особливої довіри до партій та об’єднань, які виникали в цей період, як “триби після дощу”, пояснюється деяке поживавлення діяльності німецької меншини, особливо менонітів, у громадсько-політичному житті країни [7, с.78-81].

Німецькі колоністи, хоч і не були радикально настроєною верствою населення та намагались, наскільки це було можливо, триматися осторонь національно-визвольних

баталій, які розгорілися в Україні, не змогли залишитися в позиції абсолютного нейтралітету. В основному їх політична та громадська діяльність обмежувалась відстоюванням своїх приватних інтересів, прав і свобод. Так, частина німецькомовного населення підтримувала гетьманат П.Скоропадського та австро-німецьку окупаційну адміністрацію. В поодиноких випадках вихідці з поселень колоністів брали участь в українському повстанському русі, хоча більшість з них стояла від нього в стороні або ставилася до нього вороже. Але єдиною політичною силою, до якої переважна більшість німецькомовного населення України поставилася нелояльно і навіть вороже, були більшовики [2, с.5-13]. Від самого початку у німецьких колоністів, особливо селян-землевласників, не було ілюзій щодо більшовицького режиму. Вони не підтримували і не могли підтримувати радикальні гасла щодо перерозподілу землі та досягнення таким чином соціальної справедливості. А безкомпромісна політика “воєнного комунізму”, яка привела до масового голоду 1921-1922 рр. в колись заможних німецьких колоніях, лише підсилила антирадянські настрої серед німецькомовного населення Півдня України.

Радянська ж влада спочатку пов’язувала з німецькими колоністами певні сподівання. По-перше, її притягувала відносно висока виробнича культура і технічна озброєність німецьких господарств. По-друге, більшовиків як архітекторів соціалістичного майбутнього приваблював общинний спосіб ведення колоністами свого господарства: схоже, вони піддалися ілюзії, що община просто зміниться колгоспом і таким чином підтримає курс радянської влади. Свою роль відіграв і пієтет, з яким вожді російського пролетаріату ставилися до німецького пролетаріату як до носія передової ідеології і законного гегемона світової соціалістичної революції, перемога якої очікувалася з дня на день. Але невдовзі виявилось, що німецька община має зовсім іншу природу і базується насамперед на індивідуалізмі німецьких селян.

Вимушена тимчасова відмова більшовиків від руйнівної політики “воєнного комунізму” дала німецьким колоністам певні надії на те, що вони зможуть пристосувати свій спосіб господарювання та життєвий уклад до нових економічних і політичних умов. Крім того, у руслі офіційної політики коренізації в “німецьких” районах з 1925 р. вводиться німецька мова як мова навчання і діловодства. Починають діяти народні суди, засідання, які велися німецькою мовою (у 1925 р. в УСРР діяли п’ять таких судів, у 1926 – чотирнадцять, у 1927 – дванадцять, а в 1934 – одинадцять [7, с.106]). Проте німецьке населення все ж таки насторожено ставилося до радянської влади і не поспішало вступати до лав комуністичної партії. Порівняно з іншими національними меншинами в Україні, німці були слабо представлені в комуністичній партії – на 10 000 німецьких колоністів приходилося лише 42 члени або кандидати в члени партії (для порівняння: серед латишів таких було 868, литовців – 621, естонців – 238 на кожні 10 000 осіб) [7, с.104].

Згорання непу, суцільна колективізація та пов’язані з нею масові репресії остаточно перервали діалог радянської влади з німецькомовним населенням країни. Отже, історія співіснування німецької і менонітської меншини з компартійною владою виявилась недовгою і досить швидко вилилась у поступове винищення колоністів спочатку як впертих носіїв класово чужого капіталістичного способу життя, а потім і просто як потенційних зрадників і ворогів під час радянсько-гітлерівської війни 1941–1945 рр.

Пропонована добірка документів допомагає додатково висвітлити нові аспекти взаємовідносин радянської влади з населенням німецьких колоній, а також яскравіше відтінити деякі риси більшовицької технології захоплення і утримання влади. В даній добірці документів представлені два протоколи засідань німецької селянської безпартійної конференції у Фріденфельді Ново-Миколаївського району та у районі Хортиця Запорізького округу, протоколи зборів виборців с. Гейбуден Республіканської сільради та с. Ной Ямбург Люксембурзького району Мелітопольського округу, а також витяг з протоколу засідання президії Маріупольського окрвиконкому та службова

записка уповноваженого Ново-Красновської сільради, адресована Люксембурзькій сільраді. Ці документи зберігаються в державному архіві Запорізької області, у фонді Запорізького окружного бюро національних меншин (окрнацменбюро) при окружному виконавчому комітеті рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (ф. Р-576) та фонді Люксембурзького районного виконавчого комітету Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (ф. Р-1212).

Частково ці документи говорять самі за себе. Достатньо простого їх перекладу з верхньонімецької мови “національного” діловодства, щоб помітити: трафаретність (практично, ідентичність) ухвал, які порушували зібрання представників колоністів у різних кінцях регіону; невідповідність суті питань, які піднімали представники менонітських поселень, відповідям представників влади і констатаціям та закликам, які записані в протоколах як ухвали. Але це нічого принципово нового до наших знань не додає, а тільки зайвий раз ілюструє специфічну політичну ситуацію. Більш важливим є те, що подані нижче документи завдяки своїй специфічній формі несуть унікальну інформацію, яку важко помітити в документах, виконаних українською чи російською мовами. По-перше, саме з таких протоколів видно, що представники німецьких та менонітських колоній були більш сміливими у своїй критиці влади, ніж селяни-українці. Чому це було так – чи через особливості свого світогляду, а чи завдяки слабшому контролю (адже проконтролювати те, що говорено і писано чужою мовою, владі було важче) – ще доведеться шукати відповідь, але сам факт чітко простежується. Думається, справа в тому, що у 1925 р., коли були створені ці протоколи, ще не проводилась тотальна чистка документації, тому і стали можливими вислови протесту, які ми зустрічаємо на сторінках цих документів. По-друге, прагнення компартійної бюрократії налагодити діалог з такою специфічною категорією населення, як меноніти і німці, на їх же мові породило особливі, часом шокуючі форми “радянського дискурсу”.

Поєднання оригінальної форми виконання наведених нижче документів (німецька класична мова) з невластивим нормальній людській природі змістом (більшовицькі ідеологічні штампи) подає унікальну нагоду гостріше відчутти протиприродну сутність компартійного режиму. Такі ж самі документи, виконані російською чи українською, не дають того гострого відчуття неприродності, штучності впроваджуваної ідеології, панорами соціального насильства, здійснюваного функціонерами партійно-державної машини всупереч природним життєвим процесам: адже радянська фразеологія постфактум (протягом 30–80-х років) все-таки була впроваджена в тіло російської (та й української) мови, тому нам зараз не так легко відчутти протиприродність компартійної фразеології – вся наша мова вже стала до деякої міри неприродною. А німецькій мові не довелося бути знівеченою. Тому її норми чітко відтіняють покручі, які апаратчики 20–30-х років намагалися впровадити в мовну практику колоністів.

Нова влада пристосовувала усталені традиційні форми управління і самоуправління іноземними колоніями для своїх цілей. Так, все частіше проводяться різного роду збори, конференції, кампанії. Після них залишалася маса всіляких протоколів, стенограм, постанов тощо (безпартійних селянських конференцій, зборів виборців та ін.), які не були притаманні справозданню німецьких колоністів XVIII–XIX ст. Традиційно колоністи збиралися на сільський або окружний сход*, на якому вирішувалися питання внутрішнього самоврядування колоній, як то обрання старшин та засідателів, збирання коштів на утримання волості, побудову школи чи церкви або купівлю додаткової землі, заснування дочірніх колоній тощо [5, с.83-100]. Менонітські

* Сход (Versammlung) – це загальні збори колоністів кожного поселення, орган громадського самоврядування громад колоністів. На сходах колоністи обирали зі свого складу сільський приказ. Кожний сільський приказ посилав або старшину, або когось із засідателів на окружний сход (Kreis-Versammlung), де обирався окружний приказ.

общини перед Першою світовою війною проводили свої конференції регулярно. Переважну більшість делегатів таких конференцій складали старійшини общин та проповідники; вони вповноважувалися вирішувати гострі питання релігійного життя, виховання та місіонерства [1, с.223-248].

На відміну від традиційних колоністських зборів та конференцій, громадські заходи і кампанії під егідою уповноважених радянської влади були казенними, уніфікованими, на порядок денний тут виносяться шаблонні питання, які перестають відбивати реальний стан місцевих справ та проблеми, що хвилювали селян. Причому, якщо в період непу та коренізації протоколи складалися в більш-менш вільній формі, то з кінця 20-х – початку 30-х років протоколи стають виключно формальними, такими, що не тільки не відповідали реальному стану речей, а й створювали ілюзорну картину залучення “широких народних мас” до прийняття важливих суспільних рішень (схвалення курсу радянської влади, підтримка колективізації, участь у боротьбі з контрреволюційними елементами тощо), що в свою чергу повинно було зняти з конкретних осіб та груп відповідальність за конкретні вчинки та повинно було продемонструвати наявність активної роботи. Одночасно більшість “дрібних” питань (розподіл земельних ділянок, обрання місцевого адміністративного апарату) передавалися у відання центральних владних установ: життя остаточно втікало з поля, на якому паслася протокольна маса.

Спільним для всіх наведених у даній підбірці документів є те, що в них зафіксоване парадоксальне поєднання тоталітаристських агітаційних мотивів з традиційною для колоністських громад німецькою мовою протоколювання; казенних ідеологічних зворотів з селянською розсудливою практичністю фермерів-менонітів. У них чітко простежується (незважаючи на те, що вони писані німецькою мовою і заявлені від імені колоністів) так званий “радянський дискурс”. Специфіка політичних дій, в результаті яких відклалися ці документи, визначила їх стилістичні особливості. Казенно-комуністичний дух цих документів узається відразу, він уловлюється читачем інтуїтивно, навіть без спеціальних довідок про обставини прийняття того чи іншого документа і хід його виконання.

Те “невимовне” і разом з тим безпомилково пізнаване, що сприймається переважно на суб’єктивно-психологічному рівні, на сучасній мові дослідника називається *дискурсом*. У загальному вигляді дискурс визначається як “особливе використання мови ... для вираження певної ментальності або навіть ідеології”, що вимагає певної граматики і лексики і врешті-решт веде до створення особливого “ментального світу”. Дискурс існує передусім у вигляді текстів, але таких, за якими постають певна граматика, особливий лексикон, особливі правила слововжитку та синтаксису, особлива семантика [6, с.38-39].

При всьому тому, що серед філологів продовжуються дискусії щодо визначення дискурсу, в ході яких дослідники, прагнучи досягти максимальної точності в розумінні такого складного поняття, все більше ускладнюють його продуктивне використання в конкретних дослідженнях, на даний момент ми маємо в цілому задовільно розроблене поняття дискурсу, яке здатне виконувати функцію працездатного інструмента для виконання прикладних операцій щодо поглиблення аналізу історичних документів. Так, на сьогодні ми вже маємо кілька праць, в яких формально-науковими засобами окреслено риси та особливості функціонування і так званого “радянського дискурсу” [3; 6].

Завдяки розумінню такого мовного явища, як дискурс, ми можемо розрізняти (і сприймати) не лише формальний зміст тексту/мовлення, а й “прихований” зміст, тобто “читати між рядками”. Елементами дискурсивної системи, завдяки яким люди передають “приховану” інформацію є, наприклад, обов’язкове сполучення одних слів з певним набором інших або уникання/заборона вживання певної лексики;

супроводження певних слів певними епітетами, надання переваги одним синтаксичним структурам і уникнення інших і т. ін.

Як зазначила А.А.Ворожбитова, “специфіка мовної ситуації радянського часу, яка визначається як ідеологічна диглосія, “тоталітарний білінгвізм”, зумовила те, що радянські люди були в сутності двомовними, радянська мовна особистість вільно переходить з “радянської” мови на “людську” мову в залежності від ситуації спілкування (офіційна / неофіційна) [3].

Дуже важко “витягувати” інформацію з партійно-радянських архівів за допомогою виключно формально-логічного аналізу. Адже більшовики та радянські функціонери майже нічого не вигадали нового, чого б не існувало в мові раніше. Але опрацювавши не один десяток текстів, помічаєш, що їх об’єднують певні ознаки, причому, ці ознаки не є випадковими, вони чітко простежуються у всіх документах, в яких реалізований радянський дискурс, та діють на рівні обов’язкових правил. Йдеться про особливості застосування вже існуючого мовного матеріалу. Розглянемо деякі з цих особливостей.

По-перше, “радянський дискурс” – це безсуб’єктний дискурс. У безсуб’єктному дискурсі відсутня як свідомість суб’єкта висловлювання, так і ситуація позавербальної дійсності, є тільки зовнішня форма. Зникнення суб’єкта дії, тобто конкретної людини або установи, яка повідомляє, рекомендує або видає накази, та заміна його численними пасивними конструкціями є найтиповішим прийомом конструювання радянського тексту. Згідно з протоколами безпартійних селянських конференцій, наприклад, піднесення в сільському господарстві “сталосся”, фінансове становище “покрощується”, комісія “вибирається”, робота “закінчується”, зустрічаємо також численні “вітається” і “зазначається”. В результаті, з одного боку, досягається зняття відповідальності з доповідача, а з іншого – створюється анонімний, відтворений текст. Тобто, у висловлюванні задається лише порожнє місце, яке легко може бути заповнене будь-якими іменами чи даними, і при цьому не зміниться ані зміст, ані значущість подібного документа.

По-друге, в “радянському дискурсі” прирівнюються один до одного слова і поняття, які в нормальній мові синонімами не є. Наприклад: “ми, весь радянський народ”, “селяни, німецька безпартійна конференція”. В результаті утворюється чудернацький синонімічний ряд: “радянська влада = народ = партія = селяни = безпартійна конференція = ми і т.д.”. Прирівнювання цих понять у тексті мало навіювати думку про їх тотожність у реальному житті та, знову ж таки, сприяти зняттю відповідальності з конкретної особи чи з реальної політичної сили, адже коли ініціатором рішення є “ми”, то і питати про результати “нашої” діяльності ми повинні у “самих себе”.

По-третє, радянська ментальність в текстах реалізується через “новоязівські” скорочення. Скорочення назв установ, як і використання шаблонів – це типова ознака офіційно-ділової документації; його метою є збільшення ефективності справоздання та економія часу. Але не тоді, коли це набуває гіпертрофованих форм та веде до втрати агенсу (того, про що говориться). Тим більше, що з часом ці скорочення починають писатися з великої букви та без крапки, виставляючи навіть абстрактні поняття в ролі суб’єктів реальної дії. Так, якимись чудернацькими монстрами постають на сторінках доповідей, постанов та звітів численні “Соцвоси”, “Профобри”, “Губсоцвихи”, “Райнаробрази”, “Уполнаркомпуті” та “Окрзу”. Саме вони, а не реальні люди, “повідомляють”, “пропонують”, “ставлять питання”, “вирішують” та “зобов’язують”.

Вживання подібних скорочень мало ще одну функцію: обмеження первинного значення понять, назв та словосполучень. Так, прокламована в 1917 р. “влада Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів” поступово перетворюється на “владу Рад”, а згодом і взагалі становиться “Радвладою”. Перше поняття є надзвичайно змістовним і має глибокий смисл. В цій назві реалізована ціла ідеологічна база

впорядкування світу з точки зору соціальної справедливості. З прагматичної точки зору, ця назва є і гаслом, і заклик, і їх обґрунтуванням. Але як тільки почався явний і очевидний відхід від заявленого курсу, знадобилося і трансформування гасел, пристосування їх до нових суспільно-політичних умов. На виході маємо “Радвладу” (“Соввласть”), яка являла собою не що інше, як виключно номенклатурну владу і мала небагато спільного з “владою Рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів”.

По-четверте, обмежується сфера використання слів. Наприклад, за певними іменниками закріплюються певні прикметники або дієслова. Так, “безпартійна німецька селянська конференція” не “погоджується” чи “прихильно ставиться”, а неодмінно “вітає” та “із задоволенням констатує”. З одного боку, тим самим створюються шаблони, не притаманні мові як такий та відмінні від стійких словосполучень, які формуються в мові сторіччями і реально відбивають менталітет народу. З іншого боку, подібний стійкий зв’язок між певними словами призводить до виникнення чітких асоціацій в свідомості пересічного громадянина. Так, слово “інтереси” в радянському дискурсі обов’язково має сполучатися зі словами “робітничого класу”, “селян”, “трудящого народу” або ж з їх синонімами. “Експлуататори” позбавлялися права мати “інтереси”, і просто неможливим стає словосполучення “інтереси куркулів” або “капіталістів”, якщо тільки воно не вживається з негативно забарвленими прикметниками типу “вузькокласові” або “егоїстичні”. Все це повинно приводити до думки, що певні прошарки населення не можуть не тільки мати своїх інтересів, а й претендувати на гарантію поважання державою та суспільством пов’язаних з ними прав.

Мав місце і зворотний процес, коли словам надавалися додаткові значення, не притаманні цим мовним одиницям як таким. Так, слова “робітник”, “середняк”, “незаможник” та ін. перестали позначати виключно людей певної професії чи достатку. Вони стають соціально-політичними поняттями, які включають в себе і громадянську позицію, і ставлення до них влади та суспільства. Недарма в протоколах 1925 р. (див. док. № 1, 2) учасники обговорення ще позначаються як “селянин”, “інший селянин”, а вже з 1926 р. цього стає недостатньо: відтепер у протоколах (див. док. №5) обов’язково зазначається, що те чи інше питання або пропозиція надходить від “бідняка”, “середняка” чи від “заможного селянина”, так нібито від цього залежить принципова важливість або неважливість того чи іншого зауваження цієї особи.

Одним із стилістичних прийомів, який часто використовували партійні функціонери, був різновид метонімії (перенесення), що його філологи називають *pars pro toto* (частина замість цілого). Наприклад, слова “пролетарій Росії”, “куркульський елемент”, “червоний пролетарський штик” вживаються в однині, хоча зрозуміло, що йдеться не про одну людину, а про певний прошарок населення, об’єднаний під цим ярликом. Однина в даному випадку повинна підкреслити єдність в своїх переконаннях і монолітність однієї групи (пролетаріату, селянства тощо) і невинуватну, закоренілу впертість, яка базується на майже внутрішній потребі шкодити радянській владі, іншій (куркульства, зовнішніх ворогів). Все це служило чіткому розділенню суспільства на “своїх” та “чужих” за принципом “хто не з нами, той проти нас”.

Всі ці ідеї радянські функціонери намагалися донести і до німецькомовного населення, причому з 1925 р. вони це робили в німецьких районах на німецькій мові. Деякі з цих прийомів без проблем могли реалізовуватися в німецькомовному діловодстві, наприклад, через зловживання пасивними конструкціями. Але певні мовні одиниці, хоч їх і можна було перекласти дослівно, в разі такого “прямолінійного” перекладу втрачали своє оцінне забарвлення. Як вихід із ситуації, такі поняття або передавали за допомогою транслітерації (написання російського слова німецькими буквами) типу Kulaken, Nepmann, Sabotasch, Wolokita, Kombedy (див. док. № 1), або пристосуванням російських слів до німецької граматики, коли, наприклад, корінь є російським, а приставка та суфікс – німецькими типу Entkulakisierung (“розкуркулення”)

або Dorfsowjet (“сільрада”). Все це могло б сприйматися як кумедні ляпсуси, якби вони не впроваджувалися з такою затятою серйозністю і не підкріплювалися всією міццю державної репресивної машини.

Різниця між реальними людськими пропозиціями, питаннями та повідомленнями і цією імітацією діяльності впадає у вічі. Наприклад, як можна було після питань типу “Що робити, коли людина старанно удобрює землю і через те отримує кращий врожай, а повинна таки сплачувати більші податки?” та “Замість того, щоб покращуватися, становище селян катастрофічно погіршується. Як можна зарадити лихові?” – винести резолюцію з “вітанням культурних господарств” та курсу радянської влади взагалі?

У графі “Ухвалили” найбільш частотним є запис “Взяти доповідь до відома” або ще коротше – “До відома”. Виникає питання: що робить людина в момент прослуховування доповіді? Частіше за все – саме бере її до відома. Можливий і інший варіант. Доповідь можна слухати, але не чути. Наприклад, якщо під час звіту бути неуважним або взагалі лузати насіння та балакати з сусідом (на що скаржився один оглядач німецьких колоній) [11]. Але чи можна в такому випадку “взяти до відома” не почуту доповідь, так, “заднім числом”? І як можна уявити собі виконання такого рішення (адже рішення, здавалось би, на те й виноситься, щоб бути виконаним): певний колектив, група людей прослуховують доповідь свого колеги, обговорюють її, а потім ухвалюють “взяти доповідь до відома”, так начебто існувала альтернатива “не брати її до відома”? Отже, фраза “вирішили взяти до відома” є цілковитою нісенітницею з семантико-прагматичної точки зору. Але це була зовсім не нісенітниця з точки зору партійно-радянського функціонера! В межах його дискурсу це був значущий акт!

Зустрічаються й інші варіанти винесених рішень. Як, наприклад, “Визнати роботу N задовільною/незадовільною”, “Винести N догану за погану роботу” або ще точніше: “Пожавити роботу в культурній/соціальній сфері”. Хоч ці фрази побудовані цілком правильно з філологічної точки зору, але не можна не визнати, що вони не несуть ніякої інформації, а тим більше хоча б натяку на те, що щось дійсно планується зробити. Це є цілковитим словоблуддям, основною метою якого є прикриття невміння або небажання реальної роботи.

Не можна недооцінювати подібні мовні спекуляції. Адже психологами та філологами в рамках когнітивної лінгвістики було доведено, що не тільки свідомість впливає на мову, а й мова має велике значення для формування масової свідомості і навіть менталітету народу. Отже, виключенням із слововжитку певних конструкцій, які могли б трактуватися неоднозначно або мали неприйнятний для влади відтінок, створенням нових шаблонів і правил конструювання текстів радянські функціонери реально маніпулювали масовою свідомістю, підмінюючи одну реальність іншою.

Джерела та література

1. Айсфельд А. Политическая жизнь меннонитов России в 1917–1919 годах // Вопросы германской истории: Сборник научных статей. – Днепропетровск, 2000.
2. Архирейский Д.В., Ченцов В.В. Немецкие колонисты и повстанческое движение в Украине в период гражданской войны и новой экономической политики // Вопросы германской истории: Сборник научных статей. – Днепропетровск, 2001.
3. Ворожбитова А.А. “Официальный советский язык” периода Великой Отечественной войны: лингвориторическая интерпретация // Теоретическая и прикладная лингвистика. – Вып.2: Язык и социальная среда. – Воронеж, 2000.
4. Мазур В.М. Особливості соціально-економічного та культурно-освітнього розвитку національних меншин в Україні. – Київ; Вінниця, 1999.
5. Тедеев О.С., Ігнатуша О.М., Лях К.С. Миколайпільські дочірні менонітські колонії: зі сховищ Державного архіву Запорізької області // Південна Україна XVIII–XIX століття: Записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України ЗДУ. – Запоріжжя, 1999. – Вип.4.
6. Язык и наука конца XX в.: Сб. ст. / Ред. Степанов Ю.С. – М., 1995.

-
7. Eisfeld A. Die Russlandsdeutschen. Studienbuchreihe der Stiftung Ostdeutscher Kulturrat. – Bd. 2. – München, 1999.
 8. Державний архів Запорізької області. – Ф.Р-1. – Оп. 1. – Спр. 380.
 9. Там же. – Ф.Р-576. – Оп.1. – Спр.4.
 10. Там же. – Ф.Р-1212. – Оп.1. – Спр.143.
 11. Там же. – Ф.Р-1212. – Оп.1. – Спр.484.

№ 1

1925 р., березня 7. – Протокол безпартійної німецької селянської конференції у Фріденфельді Ново-Миколаївського району Запорізького округу

Порядок денний:

1. Міжнародне становище (тов. Реттер)
Доповідь про наступні завдання радянської влади (тов. Шваб).
2. Кооперація (тов. Шваб).
3. Весняна посівна кампанія та земельне питання (тов. Кнапп).
4. Організація комітету взаємодопомоги (тов. Кнапп).
5. Різне.

Слухали:

1. Міжнародне становище (тов. Реттер). Доповідь про наступні завдання радянської влади (тов. Шваб).

Питання, дискусії:

Вчитель Вальтер запрошує тих, хто зібралися на конференцію, відкрито висловлюватися та продовжує дискусію. Зараз введені індивідуальні податки, це означає реорганізацію, до якої німецький селянин не повинен ставитися пасивно, тому він повинен висловити свою думку. Росіяни не можуть спокійно пройти мимо красивого німецького дому. Німецькі колоністи продають останнє, щоб сплатити податки. Чи хто цікавився, що викликало еміграційний рух? Тут присутні представники німецької секції, які щось можуть зробити та повинні реагувати на всі несправедливості. Але все ж таки в цілому ми бачимо, що ситуація покращується з року в рік.

Питання:

- Хто диктує ціни на фрукти?
- Які справи з революцією в Китаї?
- Які зараз відносини між Англією та Францією?
- Що там з Америкою?
- Чому Америка хоче заключити з нами договір?
- Як ставиться Фінляндія до СРСР?
- Як дорого коштує хліб за кордоном?
- Чому емігрують тільки меноніти, а колоністи – ні?
- Чому за виїзд так дорого треба платити?
- Як виконується план Дауеса?

Селянин з Фріденфельда: Еміграція викликана виключно утисками з боку руських, нам нічим платити, ми повинні більше сплачувати, ніж руські.

Інший селянин: Ми зараховані до 7-ї категорії, в той час як сусідні російські поселення при такому ж об'ємі врожаю знаходяться тільки в 5-й. Чи не можна було б збільшити шкільні заняття, чому заборонені старі шкільні підручники, а на їх місце не принесено нових? Що стосується податку на землю, то всюди ми бачимо несправедливі утиски, чому ніхто не відповідає на всі ті запити, які були послані до земельного відділення?

Пастор: В декларації ясно сказано: ми можемо вільно проводити агітацію за чи проти релігії, а в реальному житті це не дозволяється. Наприклад, я змушений

санкціонувати шлюби без попередньої конформації жениха та нареченої, наша релігія цього не дозволяє, а ЗАГС дає наказ; де ж тоді свобода совісті?

Селянин: 5 хуторів отримали пільги, німецькі колоністи колонії № 10 їх не отримали, хоча вони розорені і нічого не мають. Нерівномірність при обкладанні податками є результатом того, що їм невідомо про дійсний стан речей.

Тов. Шваб. Заключне слово.

Ухвалили:

Німецька селянська конференція із задоволенням констатує, що з 1923 р. сталося помітне піднесення як у сільському господарстві, так і в промисловості, що до теперішнього часу покращується і фінансове становище, що є дуже важливим для сільського господарства.

Конференція вітає зовнішню політику. Конференція вітає новий лозунг: "Обличчям до села!"

2. Кооперація (тов. Шваб).

Тов. Шваб порівнює кооперацію до і після революції, кооперацію споживачів та колективи. Завданнями кооперації є забезпечити селянина всіма необхідними товарами прямо з міста, без посередників, тобто приватних торговців, щоб стимулювати приватну торгівлю в селі. Доповідач наводить багато цифрового матеріалу.

Питання: дебати ідуть слабо.

Скільки процентів може заробити кооператив на товарах?

Які переваги будуть мати члени кооперативів у майбутньому?

Як селянину отримати через кооператив худобу?

Чому спекулянт купує і продає дешевше, ніж держава?

Вибирається комісія для розробки резолюції. Робота закінчується. Увечері відбудеться театральна вистава.

Другий день конференції.

3. Весняна посівна кампанія та земельне питання (тов Кнапп).

Питання:

Якщо не вистачає землі, чи можна прирізати чужої землі?

Скільки ми отримаємо – 32 чи 16 десятин?

Що робити, якщо община не хоче вводити 6-пільну систему, чи буде влада змушувати зробити це?

Коли не вистачає землі, хто повинен виселитися: багатий чи бідний?

Землю прирізають згідно зі списками, чи може син, у якого є власний паспорт, теж отримати землю?

Майже в кожній колонії є сьогодні гроссбауери*, які раніше до революції мали 90–180 десятин землі. Тепер вони отримали від общини найкращі наділи, в той час як бідні безземельні селяни отримали ділянки, де немає води; гроссбауер використовує сьогодні 3, 4 наділи та вважає їх своєю власністю, чи є справедливим такий стан речей і чи не можна це змінити?

Голова районного земельного відділу виступає по-російськи.

Питання до нього:

Скільки буде коштувати пуд отрути для виведення гессенської мухи?

Хто буде розподіляти отруту?

Коли закінчиться волокита з розподіленням землі?

Якщо б росіяни отримали менше, ніж німці, як би вони до цього віднеслися?

Як ставляться росіяни до окремої німецької сільради?

* Гроссбауер – Grossbauer, заможний землевласник

Бере слово агроном, говорить про багатьох шкідників та як найкраще можна з ними боротися.

Дебати по-російськи:

Вчитель Вальтер: раніше був поділ на німців та колоністів, тепер у нас більше національний поділ. Але питання стоїть тепер так: або дайте нам можливість займатися своєю роботою, створювати показові господарства, або дозвольте нам емігрувати. Не встановлюйте ніяких норм, кожен буде брати стільки, скільки він зможе обробити. Кожен тов. на місці вирішує питання так, як розуміє він, і від цього трапляється багато несправедливостей. Коли ж колоніст звертається за роз'ясненням, у відповідь він чує: ти контрреволюціонер, ти ще чекаєш когось з-за кордону.

Агроном теж відповідає на деякі поставлені до нього запитання.

Заключне слово голови районного земельного відділу.

Окрім всього іншого, він вказує на саботаж землеміра та перекладає на нього провину за затримку нарізки землі.

Тільки тепер починаються справжні дебати. Дуже багато селян беруть в них участь.

Заключне слово тов Кнаппа.

Резолюція по земельному питанню:

Німецька безпартійна селянська конференція доручає німецькій секції вирішити питання розподілення землі у відповідних установах. 2. Вітаються культурні господарства, проєктовані для німецьких колоністів. 3. Зазначається, що необхідно забезпечити зразкові господарства органічними добривами.

Резолюція по пункту кооперації:

Німецька безпартійна конференція констатує зростання кооперації в широких сільських масах. Зростає також і інтерес останніх до неї. Але існує і ряд складнощів. Було б надзвичайно корисно пов'язати кооперацію на селі з індустрією міста, щоб нейтралізувати перекупників, які так сильно піднімають ціни. Присутні на конференції ставлять собі за завдання підтримати кооперацію, яка діє на благо селянського люду, шляхом масового приєднання до неї, активної участі в ній та контролю за її реалізацією.

4. Організація товариства взаємодопомоги (тов Кнапп).

Питань немає, дебати ідуть слабо.

Резолюція:

Німецька безпартійна селянська конференція бачить в реорганізації КВП в КОВП те, що останні більше відповідають інтересам широких селянських мас та бере на себе зобов'язання брати активну участь в її подальшій розбудові.

Конференція закривається святково, співанням Інтернаціоналу.

Голова: Шваб

Секретар: Реттер

ДАЗО. Ф.Р-576. Оп.1. Спр.4. Арк.47-49.
Копія. Машинопис. Переклад з німецької

№ 2

1925 р., березня 28. – Протокол безпартійної німецької селянської конференції у районі Хортиця Запорізького округу

Порядок денний:

1. Міжнародне становище (тов. Реттер). Спільна доповідь: завдання радянської влади (тов. Дішер).
2. Кооперація (тов. Шваб).
3. Земельне питання (тов. Кнапп).

4. Організація К.В.П.* (тов. Кнапп).

5. Різне.

Слухали:

1. Міжнародне становище (тов. Реттер). Спільна доповідь (тов. Шваб). Завдання радянської влади.

Питання, дискусії:

Один селянин: ситуація не така вже й добра, але чи допоможе нам пуста балаканина.

Тов. Вітман: наша конференція повинна слугувати дороговказом, ви не наважуєтесь висловитися, а через це ми не знаємо, чого кому бракує.

Тов. Вебер: у нас усюди бюрократія, усюди нічого окрім суперечок. Було б бажано мати власну німецьку сільраду.

Тов. Шваб: Новий курс нашої партії не з'явився зненацька. Це була необхідність повсякденного життя.

Питання:

1. Щодо гасла "Обличчям до села". Чи не можна в селі з населенням в 700 чоловік організувати власну сільраду? Якщо можна, то яким чином будуть проводитися вибори?

2. Як так сталося, що район одночасно утримує машину та бричку при такому обмеженому бюджеті, чи не можна б було за ці гроші утримувати школи та полегшити становище платників податків?

3. Хотілося б узнати, що ми тепер маємо, диктатуру пролетаріату чи партії?

4. Якому класу симпатизував тов. Ленін більше, робітничому чи класу селян?

5. Чи вже повернувся чорноморський флот з Франції, чи ще ні?

6. Чи буде створена німецька сільрада?

7. Чи вплинула дискусія ленінізму та троцькізму розкладаюче на комуністичну партію, чи привела до зміцнення останньої?

8. Чи є селяни класом?

Ухвалили:

Німецька селянська конференція із задоволенням констатує, що з 1923 р. сталося помітне піднесення як у сільському господарстві, так і в промисловості, що до теперішнього часу покращується і фінансове становище, що є дуже важливим для сільського господарства.

Конференція вітає зовнішню політику. Конференція вітає новий лозунг: "Обличчям до села!"

2. Кооперація (тов. Шваб).

Дебати:

Тов. Вітман – тов. Вебер. Селяни не беруть участі у обговоренні.

Питання:

1. Як ідуть справи з поширенням ларьків на селі?

2. Чи може одна людина бути одночасно членом двох кооперативів?

3. Як буде покінчено з приватною торгівлею: через конкуренцію з кооперативами чи адміністративними методами – через високі податки. Якщо приватна торгівля буде припинена, то що буде з конкуренцією?

Заключне слово тов. Шваба.

Резолюція по пункту кооперації:

Німецька безпартійна конференція констатує зростання кооперації в широких сільських масах. Зростає також і інтерес останніх до неї. Але існує і ряд складнощів.

* В тексті оригіналу – "K.W.P.", хоч зустрічається і "Gesellschaft der gegenseitigen Hilfe"

Було б надзвичайно корисно пов'язати кооперацію на селі з індустрією міста, щоб нейтралізувати перекупників, які так сильно піднімають ціни.

Присутні на конференції ставлять собі за завдання підтримати кооперацію, яка діє на благо селянського люду, шляхом масового приєднання до неї, активної участі в ній та контролю за її реалізацією.

3. Земельне питання (тов Кнапп).

Питання та відповіді. Сильні дебати.

Питання:

1. Чи можуть ті, які не прийняті в сільську общину, отримати землю?
2. Сільрада в Нейдорфі відноситься до 7-ї категорії, хоча від держави вони отримують мало посівного хліба, в той час як сусіднє з ними село Михайлівка зараховане до 3-ї категорії, при однаковому врожаї.
3. Як так виходить, що у нас в Миколайполі натуральні податки встановлено набагато вищими, ніж в сусідніх селах?
4. Чому була встановлена такса на зерно, а коли зросли податки, то піднявся і курс?
5. Чому була припинена робота по пом'якшенню податків?
6. Чому зерно отримують тільки російські сільради?
7. Замість того, щоб покращуватися, становище селян катастрофічно погіршується. Як можна зарадити лихові?
8. Що робити, коли людина добре удобрює землю і через те отримує кращий врожай, а повинна таки сплачувати більші податки?
9. Як так виходить, що у нас в Хортиці засновується все більше колективів чужих, тобто не жителів Хортиці, напр. кол. Ленінізм, Факел або Будущность і т.д., члени цих кол. є міськими жителями, вони приходять до нас в село, хоча воно і так переповнене.

Резолюція по земельному питанню:

1. Німецька безпартійна селянська конференція доручає німецькій секції вирішити питання розподілу землі у відповідних установах.
2. Вітаються культурні господарства, проєктовані для німецьких колоністів.
3. Щодо ведення культурних господарств, конференція вказує на те, що необхідно забезпечити показові господарства органічними добривами, по можливості скоротити витрати господарств, які дають на них, виробити конкретні вказівки щодо ведення культурних господарств у формі агрономічних довідок, налагодити постачання добрим зерном та породистою худобою тощо.
4. Організація взаємодопомоги (тов Кнапп).

Дебати, питання:

Протягом обговорення один селянин сказав, що КВП була організацією шахраїв.

Тов. Вітман наводить факти відкритого грабування, більше дебатів не ведеться.

Наприкінці тов. Шваб виносить пропозицію, щоб в цю організацію увійшла вся громада.

5. Інше.

а) Землеробська школа в Н.-Миколайполі. Тов. Шваб виносить пропозицію: оскільки землеробська школа знаходиться в критичному стані, жителі всього району повинні взяти її на свій бюджет.

Обговорення показує, що селяни зацікавлені в утриманні школи.

Тов. Швабе виносить пропозицію, делеговані повинні внести це питання на зборах в своїх селах в порядок денний.

б) Тов. Вебер говорить про ненормальне становище в Шенберзі, в залі суперечки між німцями та руськими.

Резолюція з питання взаємної допомоги:

Німецька безпартійна селянська конференція бачить в реорганізації КВП в КОВП те, що останні більше відповідають інтересам широких селянських мас та бере на себе зобов'язання брати активну участь в її подальшій розбудові.

Резолюція по питанню землеробської школи в Н.-Миколайполі:

Делегати одностайно висловилися за продовження утримання землеробської школи в Н.-Миколайполі та сприймають можливе закриття останньої як важку втрату для наших сільськогосподарсько-культурних сподівань, оскільки агрономи є дуже важливими для нас.

Кожному делегату дається завдання підняти це питання на сільських зборах, щоб ознайомити жителів з важким становищем цієї школи, для того, щоб з боку німецького населення були здійснені необхідні кроки по переходу школи під його опіку.

Німецькій секції доручається звернутися до окружної комісії з земельного питання, щоб сільськогосподарській школі якомога скоріше була надана обіцяна земля.

Голова:

Секретар:

ДАЗО. Ф.Р-576. Оп.1. Спр.4. Арк.51-53.
Копія. Машинопис. Переклад з німецької

№ 3

1925 р., грудня 11. – Службова записка уповноваженого Ново-Красновської сільради Люксембурзькій сільраді Маріупольського округу

Ново-Красновська сільрада Селянських та робітничих депутатів Олександровської кол[онії]

грудня 11 дня 1925

№ 16

Нім[ецькій] Люксембурзькій сільраді.

З цим я знову ж таки повертаю копії під №№ 53, 57 та 58, причому категорично прошу їх або затвердити, або ні, тому що в той час, коли вони були написані, в наших канцеляріях панувала російська мова, і тому я теж не вважаю за потрібне перекладати виключно всі протоколи. Я наголошую, що я передам всі матеріали у вищі інстанції, якщо вони знову будуть надіслані мені з такою лаконічною резолюцією.

Додаток: вище назване та Ваш припис № 33.

Уповноважений (підпис)

ДАЗО. Ф.Р-1212. Оп.1. Спр.143. Арк.27-27 зв.
Оригінал. Рукопис. Переклад з німецької

№ 4

1926 р., грудня 30. – Протокол зборів виборців с. Гейбуден Республіканської сільради Люксембурзького району сільраді Маріупольського округу

Протокол № 24

зборів виборців села Нойбуден, Республіканської сільради Люксембурзького району від 30/XII 1926. Присутні 34 селянина.

Голова: А.Вайнгарт.

Секретар: А.Гріз

Порядок денний:

- 1) Звіт члена сільради В.Гекеля.
- 2) Звіт члена сільради Г.Клінка.
- 3) Звіт старшого пастуха І.Шотца та вибір старшого пастуха на 1927 рік.
- 4) Біжучі питання.

Слухали	Ухвалили
1. Звіт члена сільради В.Гекеля. Доповідач сказав, що він був присутній на 18 засіданнях сільради, на 4 засіданнях він був відсутній через сімейні причини та тому, що він в цей час був у Маріуполі. Є членом адміністративної комісії сільради, із засідань якої відбулося тільки одне. Доповідачу були поставлені наступні питання: I. Що було зроблено по мостах в селі (бідн[як])* II. Щодо копання землі, чи це повинно бути оплачене, чи ні (вчитель). III. Чи будуть засідання сільської ради проводитись регулярно, якщо ні – чому? (вчитель) IV. Що було зроблено для того, щоб засідання общини проводились регулярно? (сер[едняк])** V. Через службових осіб сільського правління? (сер[едняк]) VI. Скільки разів представники району були присутні на засіданнях сільської ради? (сер[едняк]) VII. Чи агроном та ветеринар читали лекції на засіданнях сільської ради? (сер[едняк]) VIII. Чи було щось зроблено для того, щоб відкрити в республіці ветеринарний пункт? (бідн[як]) 2. Звіт члена сільради Г.Клінка. Доповідач сказав, що він був відсутній на 12 засіданнях сільської ради та на 10 засіданнях через сімейні обставини. І тому, що він був у Маріуполі. Він є членом земельної комісії сільради, але не був на її жодному засіданні протягом цього року, тому що їх не відбувалося. Доповідачу були поставлені наступні запитання: 1) Чи мав він дозвіл бути відсутнім на засіданнях сільради? (сер.) 2) Чому він так слабо відвідував засідання сільради? (бідн.) 3) Хто був головою земельної комісії? (сер.) В дебати вступає ще одна особа (вчитель). З оригіналом вірно Уповноважений В.Гукель	Взяти доповідь до відома та визнати роботу тов. Г.Клінка задовільною, при чому констатується, що товариш Г.Клінк слабо відвідує засідання сільради.

ДАЗО. Ф.Р-1212. Оп.1. Спр.484. Арк.5-5 зв.
Копія. Рукопис. Переклад з німецької

№ 5

1927 р., січня 5. – Протокол зборів виборців с. Ной Ямбург Люксембурзького району Маріупольського округу

Протокол зібрання виборців села Ной Ямбург цієї ж сільради⁷, Люксембурзького району⁸, Маріупольського округу.

* В оригіналі – Arm.B. = Armer Bauer (бідняк).

** В оригіналі – M.B. = Mittelbauer (середняк).

⁷ В оригіналі: Dorfrat.

Відбулося 5 січня 1927 р.

З виборців присутні 89 селян, з них 9 жінок.

Голова Лашицький, члени президії Вітман та Вагнер, секретар Р.Леглер.

Порядок денний: 1. Доповідь про вибори.

2. Звіт членів сільради.

<i>Слухали:</i> 1. Доповідь про вибори. Тов. Вітман. [Тов. Вітман] вказує на Росію як на єдину країну світу з таким устроєм, як наша. Зупиняється на звітах членів сільради, які є засобом контролю діяльності посадових осіб. Питання: Немає <u>Юнгкінд</u>: Що ми повинні питати, коли на нас все одно не звертають увагу. <u>Штейнбрехт</u>: Вітман вказав саме на мене, що я харчуюся разом зі своїм тестем, але при цьому не звертається уваги на те, що я іншого роду⁹. <u>Будян</u>: Жінкам не варто навіть намагатися щось спитати, тому що Вітман так відповів своїй дружині, що вона більше не наважиться щось спитати. А тоді він вказує на Гесселя, який кілька років тому так бив свою дружину, що вона народила мертву дитину, та вважає, що такий громадянин не може мати виборчих прав. <u>Вітман</u>: Те, що я тоді сказав, повинен сказати кожен комуніст. Штейнбрехт подав клопотання, яке буде розглянуте 7-го. <u>Гессель</u>: Можливо, Будян отримає нагороду від тих, хто був позбавлений виборчих прав, за те, що виступає проти бідних.	<i>Ухвалили:</i> Доповідь береться до відома. Зібрання виборців констатує з великим задоволенням, що радянська влада¹⁰ та партія дотримується правильної лінії при проведенні виборчої кампанії, причому, до радянської роботи на селі залучаються якнайширші прошарки сільської бідноти та середняків¹¹, що сприяє економічному та культурному піднесенню цих прошарків.
2. Звіт членів сільради. І. Земельна комісія – Лашицький. Був на 13 засіданнях з 16. Доповідає про шкоду, якої завдали миші озимим посівам. Сам об'їхав ці поля. Ліс був порахований та приготовлений до розподілу. Питання: 1) Чому в комісії немає єдиної точки зору щодо розподілу лісу? – Дегехард (бідняк) 2) Ще є отрута в ящиках? 3) Як часто тут був агроном? – Вітман	Взяти звіт до відома та визнати роботу задовільною.

⁸ В оригіналі: Rayon.

⁹ В оригіналі: anderer Stamm.

¹⁰ В оригіналі: Sowjetregierung.

¹¹ В оригіналі: Mittelbauer. У найновішому виданні словника німецької мови (Duden. Deutsches Universalwörterbuch. – Mannheim; Leipzig; Wien; Zürich: Dudenverlag, 1996) це слово відсутнє.

¹² В оригіналі: Wandzeitung. Словник німецької мови (Duden. Deutsches Universalwörterbuch, 1996. – S.1710) вказує, що це слово є “калькою з російської Stengaseta”.

4) Чи було щось зроблено, щоб створити майданчик біля сільського клубу? 5) Скільки є безземельних? – Гофман Віл. (бідняк) 6) Чи зроблено щось, аби перешкодити худобі пастись на озимих? – Вітман 7) Що зроблено, аби перешкодити розорюванню доріг? 8) Чому кожного року ми отримуємо різні ділянки землі? – Гессель Йоз. (бідняк) 9) Скільки землі залишається? – Дегенхард (бідняк) 10) Скільки відбулося судів через землю? – Лашицький. Дебати. <u>Вітман</u>: вважає неправильним, що агроном не приходить на запрошення. Вважає роботу задовільною. II. Фінанси – господарська комісія – А.Гессель. Був на 9 засіданнях. Агітував населення сплачувати сільськогосподарські податки на пленумі сільради, а також на селі. Збирання податків та інші збори повинен був здійснювати голова А.Кнорр. Питання: 1. Які були вжиті заходи для збирання податків та страхування? III. Культурна комісія. Леглер Марія. Вибрана 23 лютого 1926 р. в сільраду та 11 квітня в комісію. Була на 3 засіданнях комісії, де зробила 5 доповідей та взагалі взяла участь в обговоренні 10 питань. 1 звіт в сільраді та 1 в К.В.К. Була на 12 засіданнях сільради з 16. Брала активну участь у святкуванні річниці революції, кампанії по боротьбі з туберкульозом. Добрим є зв'язок з організаціями. Проводить роботу серед жінок в сільському будинку, робить стінгазети¹². Питання: а) Чи отримує комісія газети? – Лашицький. б) Скільки читають газет? в) Скільки членів сільради допомагають при оформленні стінгазет? г) Скільки відвідують вечірню школу? д) Скільки школярів відвідують школу? е) Скільки в школі дров? ж) Чому тільки латинь? з) Яку допомогу отримує школа від К.В.К.? і) Чи запрошені вони на доповіді К.Н.С? Дебати:	Робота визнана задовільною. Доповідь береться до відома та робота визнається доброю.
---	--

<u>Вітман:</u> Ми заслухали всі доповіді в сільраді, і ця – найкраща. Якби всі члени сільради так доповідали, то нам би не доводилося переобирати сільраду. Не сільрада працює над культурою, а вчительство. IV. Доповідь члена комісії по допомозі громадським організаціям. Ламмерт та Шперлінг. Шперлінг не з'явився через хворобу дитини. Ламмерт відпросився та поїхав. <u>Вітман:</u> Ми можемо спокійно сказати, що ці члени сільради нічого не зробили. V. Адміністративна комісія. Тов. Лашицький. Я працюю лише місяць, і за цей час можу мало що сказати. До того як мене вибрали головою, я був кандидатом та не брав участі в роботі. <u>Юнгкінд</u> уточнює: “Я не питав, що зафіксовано в п.1, а – що ж ми повинні питати, якщо і так все робиться в рамках закону”. Голова зібрання Лашицький Члени президії Вагнер Вітман Секретар Р.Леглер З оригіналом вірно Секретар сільради Маслев	Оскільки члени сільради Ламмерт та Шперлінг не з'явилися, доповідь не може бути заслухана.
--	---

*ДАЗО. Ф.Р-1212. Оп.1. Спр.484. Арк.64-65 зв.
Копія. Рукопис. Переклад з німецької*

SUMMARY

The purpose of this article is to lighten the new aspects of the relationships between the Soviet authority and the German colonists, to describe some methods of bolshevist's technology of gaining and restraining the power in 1920s. One of such methods used by Soviets was the propaganda. The analysis of the “soviet discourse”, used by the studying the German peasants' meeting protocols, written in German, helps to understand and to describe the intentions of the soviet officials, from the one side and the German colonists, from the other side; to clear up some features of the soviet politics towards national minorities, which can't be observed only on the basis of description of the economical or social processes and political events; and to show the populists character of the bolshevists measures.